

Žagar Ž., Igor in Kelava, Polona (ur.):

FROM FORMAL TO NON-FORMAL: EDUCATION, LEARNING AND KNOWLEDGE

Cambridge, Cambridge Scholars Publishing, 2014

Zanimanje za raziskovanje neformalno pridobljenega znanja in veščin ter oblikovane identitete je v zadnji tretjini prejšnjega stoletja naraslo in se kaže v raziskovanju učnih projektov (Tough) ali pa učenja na delu (Wenger). Zelo pogosto so raziskave interdisciplinarne. Monografija z naslovom *Od formalnega k neformalnemu: izobraževanje, učenje in znanje* nadaljuje tradicijo interdisciplinarnega raziskovanja teh pojavov. Avtorji prihajajo iz različnih jezikovnih okolij in z različnih znanstvenih področij ter uporabljajo pri svojem raziskovanju različne metodološke pristope (akcijsko raziskovanje, participatorno raziskovanje, utemeljena teorija, analiza dokumentov in študije primerov, kvantitativne empirične raziskave z uporabo vprašalnikov, če naštejemo nekatere). Vse troje vodi v pester prikaz spoznanj, hkrati pa nakazuje tudi fluidnost in nepreglednost področja neformalnega učenja in izobraževanja, ki je včasih kaotično. Kot zapiše A. Fragoso (str. 143), je neformalno izobraževanje odraslih prožno, prilagaja se skupini in ne izhaja iz normativno določenega kurikulumu (ki je, kot kritično ugotavlja več avtorjev, prilagojen srednjemu sloju in odmaknjen od družbeno obrobni skupin), pomembnejše mesto dobiva sodelovalno in akcijsko učenje, kar vključuje upoštevanje vseh mikroravní, lahko pa vodi tudi v nekakovostni potrošniški populizem, ki se nekritično prilagaja trgu. Monografijo sestavlja 11 poglavij, ki kritično in analitično poglobljeno obravnavajo neformalno izobraževanje v povezavi s poklicnim razvojem, družino, lokalno skupnostjo in univerzo. Razprave osvetlijo problem antiintelektualizma in moči posameznih skupin.

Od antične paideie do sodobnega koncepta vseživljenjskega učenja je ob institucionalnem izobraževanju obstajalo tudi neinstitucionalno izobraževanje in učenje. T. i. informalno pridobivanje znanja, ki se dogaja zunaj pravno formaliziranih in državno reguliranih sistemov, ni obrozen pojav, čeprav je bil raziskovalno dolgo časa na periferiji. Informalno pridobivanje znanja je bistveni del formiranja posameznika, zapiše B. Rotar (str. 25). Pomembno je tudi za formiranje skupnosti in spodbujanje lokalnega razvoja. Preplet organiziranega neformalnega izobraževanja (npr. tečaji opismenjevanja) z akcijskim učenjem v lokalnem okolju vodi v spreminjanje družbenih vlog, opolnomočenje prebivalcev lokalnega okolja.

V delovnem okolju je vse bolj pomembno informalno učenje, spodbujanje pretoka znanja med zaposlenimi. Ne le da se razvijajo različne strategije za organizacijo neformalnega izobraževanja, razvijajo se tudi sistemi za priznavanje tako pridobljenega znanja.

Priznavanje neformalno pridobljenega znanja je del kvalifikacijskega sistema, pri čemer so lahko uporabljene nacionalne poklicne kvalifikacije in poklicni standardi. Prav o tem avtorji razvijejo kritično refleksijo in ugotavljajo, da bi potrebovali tudi razvoj novih orodij za vrednotenje znanja.

V nasprotju z učenjem iz življenja ali biografskega učenja je neformalno izobraževanje organizirana dejavnost, ki jo nekdo vodi, kar implicira tudi vlogo izobraževalca. Prikazani so empirični podatki iz raziskovalnega projekta Bell (2011–2014), ki pri vlogi izobraževalca poudarijo pomen ekspertnega znanja (odlično poznavanje področja) in osebnosti izobraževalca. Monografijo sklene poglavje o kariernih centrih kot nosilcih neformalnega izobraževanja na univerzah. S spreminjanjem trga dela in hitrim naraščanjem obsega znanja potrebujejo študenti nova znanja, ki jim omogočajo zbliževanje z zaposlovalci in s tem povečanje zaposljivosti. Svetovalno delo (coaching, osebni pogovori ...) pomaga pri načrtovanju (vodenju) kariere že v času pred diplomom.

Med koncepti vseživljenjskega učenja in neformalnega ter informalnega izobraževanja in učenja obstaja veliko povezav, ki jih premišljujejo tudi avtorji v monografiji. Sporočilo monografije je tudi to, da bi potrebovali svež premislek o odnosih med koncepti ter nadaljevanje interdisciplinarnega raziskovanja učenja in vsakdanjem življenju (informalnega ali priložnostnega učenja).

Nataša Rijavec Klobučar